International Conference on
Linguistics, Literature And Translation

International Conference on Linguistics, Literature And Translation - double-blind peer-reviewed, monthly, open-access procedding published to get ecxellence on Research and Development. It publishes high-quality articles across the breadth of linguistics, literature and translation research. With its uniquely broad coverage, all articles are free to access across the globe, allowing authors to share their research and maximise its impact. The boletin on Linguistics, Literature And Translation is led by expert international editorial board members who take an objective approach to peer review, ensuring each research paper is reviewed and evaluated on its own scholarly merits and research integrity. Joining your work in the International Conference of Linguistics, Literature, and Translation means you will receive prompt and reliable publishing and a global platform for your research to reach its full potential.

SAID AHMAD IJODIDA KINOYANING USTUVORLIGI VA ANTONIMLARNING YORDAMCHI USLUBIY ROLI

Fazliddinova Nozima Faxriddin qizi
Buxoro davlat universiteti Filologiya fakulteti, 4-kurs talabasi

N. Hamroyeva
Ilmiy rahbar:Filologiya fanlari doktori (PhD)

Annotatsiya
Mazkur tezisda Said Ahmad ijodida kinoyaning ustuvorligi hamda antonimlarning yordamchi uslubiy roli tahlil qilinadi. Ushbu tezisda yozuvchining badiiy nutqida kinoya orqali yashirin va teskari ma'nolarni ifodalash, obrazlar xarakterini ochish hamda ijtimoiy-tanqidiy mazmunni yoritishdagi o'rni yoritib beriladi. Shuningdek, antonimlarning qarama-qarshilik va kontrast yaratish orqali matnning ta'sirchanligini oshirishdagi funksional ahamiyati ko'rib chiqiladi. Tahlillar natijasida kinoya yozuvchining individual uslubini belgilovchi yetakchi vosita ekanligi, antonimlar esa uni to'ldiruvchi yordamchi uslubiy vosita sifatida xizmat qilishi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Said Ahmad, kinoya, antonimlar, badiiy nutq, uslub, stilistik vositalar, satira, kulgi, kontrast, obrazlilik.

Badiiy adabiyot tilining muhim xususiyatlaridan biri uning obrazlilik va ta'sirchanlikka yo'naltirilganligidir. Har bir yozuvchi o'zining individual uslubini turli lingvistik va stilistik vositalar orqali namoyon etadi. Shu jihatdan o'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo'lgan Said Ahmad ijodi alohida e'tiborga loyiqdir. Yozuvchining asarlari hayotiyligi, xalqona ruhda yozilganligi hamda kulgi va satira orqali ijtimoiy muammolarni yoritib berishi bilan ajralib turadi.Said Ahmad badiiy nutqida til birliklaridan mahorat bilan foydalanib, obrazlarning ichki dunyosini ochib beradi hamda jamiyatdagi turli illatlarni kinoya orqali fosh etadi. Ayniqsa, kinoyadan foydalanish uning uslubining eng muhim belgilaridan biri hisoblanadi. Muallif ko'pincha so'zlarning bevosita ma'nosidan chekinib, ularga yashirin yoki teskari mazmun yuklaydi. Natijada asarlarda kulgi bilan bir qatorda chuqur ijtimoiy-tanqidiy mazmun ham yuzaga

keladi.Yozuvchi ijodida antonimlar ham muayyan o‘rin tutadi. Ular qarama-qarshi tushunchalarni yuzaga keltirib, obrazlar xarakteri va voqea-hodisalar mohiyatini yanada aniqroq ochishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, antonimlar matnda kontrast hosil qilib, badiiy ta’sirchanlikni oshiradi. Biroq ular ko‘proq yordamchi vosita sifatida namoyon bo‘lib, yozuvchining asosiy uslubiy yo‘nalishini to‘liq belgilamaydi.Mazkur tezisda Said Ahmad ijodida kinoyaning ustuvorligi hamda antonimlarning yordamchi uslubiy roli tahlil qilinadi. Asosiy e’tibor yozuvchining kinoya orqali obraz yaratish va ijtimoiy mazmunni ifodalash mahoratini ochib berishga qaratiladi, shuningdek, antonimlarning badiiy matndagi funksional ahamiyati ham yoritiladi.

Said Ahmad ijodini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, uning badiiy nutqida kinoya yetakchi uslubiy vositalardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Yozuvchi kinoyadan nafaqat kulgi hosil qilish, balki jamiyatdagi illatlarni ochib berish, inson xarakteridagi kamchiliklarni fosh etish maqsadida samarali foydalanadi. Ayniqsa, u ayrim atoqli otlar va sifatlar orqali yashirin ma’no yaratib, o‘quvchini chuqurroq mushohada yuritishga undaydi.Masalan, yozuvchi tomonidan qo‘llanilgan “G‘oyibnazar” kabi nomlar tashqi jihatdan oddiy ko‘rinsa-da, kontekstda kinoyaviy mazmun kasb etadi. Bunday holatda ism nafaqat shaxsni ifodalaydi, balki uning xarakteri yoki jamiyatdagi o‘rniga nisbatan tanqidiy munosabatni ham bildiradi. Xuddi shuningdek, “chapdast”, “seruslub”, “hozirjavob” kabi sifatlar ham matn ichida o‘zining lug‘aviy ma’nosidan chekinib, teskari yoki kulgili ma’no anglatadi. Bu esa kinoyaning semantik imkoniyatlari nihoyatda keng ekanligini ko‘rsatadi.Kinoya yordamida yozuvchi ikki qatlamli ma’no yaratadi: bir tomondan, yuzaki kulgi hosil bo‘ladi, ikkinchi tomondan esa chuqur ijtimoiy-tanqidiy mazmun ifodalanadi. Natijada o‘quvchi nafaqat voqeani kuzatadi, balki undagi yashirin ma’noni anglashga harakat qiladi. Bu esa Said Ahmad uslubining muhim belgilaridan biri bo‘lib, uning asarlarini ta’sirchan va esda qolarli qiladi.Antonimlarga kelsak, ular yozuvchi ijodida muayyan stilistik vazifani bajaradi. Antonimlar yordamida qarama-qarshi tushunchalar o‘zaro to‘qnash keladi va shu orqali obrazlar xarakteri yanada ravshanlashadi. Masalan, ijobiy va salbiy sifatlarning yonma-yon qo‘llanishi orqali muallif obrazning ichki ziddiyatlarini ochib beradi. Shuningdek, antonimlar voqea-hodisalar o‘rtasidagi kontrastni kuchaytirib, matnning ekspressivligini oshiradi.Biroq antonimlar ko‘proq yordamchi vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Ular asarda muayyan ta’sirchanlikni ta’minlasa-da, yozuvchining asosiy estetik maqsadini to‘liq ifodalashda yetakchi rolni egallamaydi. Aksincha, kinoya bilan uyg‘un holda qo‘llanilganda ularning ta’siri yanada kuchayadi. Ya’ni antonimlar kinoyaviy ma’noni yanada keskinlashtirish, kontrast orqali kulgini kuchaytirish vazifasini bajaradi.Shunday qilib, Said Ahmad ijodida kinoya va antonimlar o‘zaro bog‘liq holda qo‘llanilsa-da, ularning funksional yuklamasi bir xil emas. Kinoya yozuvchining individual uslubini belgilovchi asosiy vosita sifatida yetakchilik qiladi, antonimlar esa ushbu uslubni boyituvchi, uni yanada ta’sirchan qiluvchi yordamchi vosita sifatida xizmat qiladi. Bu holat yozuvchi badiiy nutqining o‘ziga xosligini va uning til imkoniyatlaridan yuqori darajada foydalanganligini yaqqol namoyon etadi.

Xulosa qilib aytganda, Said Ahmad ijodi badiiy til imkoniyatlaridan mahorat bilan foydalanilganligi bilan ajralib turadi. Yozuvchi asarlarida kinoya yetakchi uslubiy vosita sifatida namoyon bo‘lib, u orqali obrazlar xarakteri ochiladi, jamiyatdagi muammolar kulgi va yashirin tanqid orqali yoritiladi. Kinoya yozuvchining individual uslubini belgilovchi muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.Antonimlar esa asarlarda qo‘shimcha stilistik vosita sifatida ishtirok etib, qarama-qarshilik va kontrast yaratish orqali badiiy ta’sirchanlikni kuchaytiradi. Ular kinoya bilan uyg‘un holda qo‘llanilganda matnning mazmunini yanada boyitadi, biroq yetakchi vosita darajasiga ko‘tarilmaydi.Demak, Said Ahmad ijodida kinoyaning ustuvorligi yaqqol ko‘zga tashlanadi, antonimlar esa ushbu uslubni to‘ldiruvchi yordamchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva D., Adabiyotshunoslikka kirish (talabalar uchun qo‘llanma). Toshkent, O‘zbekiston: Cho‘lpon nashriyoti, 2018.
2. Husanov R., Stilistika va badiiy nutq masalalari. Toshkent, O‘zbekiston: O‘zbekiston nashriyoti, 2016.
3. Karimov N., O‘zbek adabiyotshunosligi asoslari. Toshkent, O‘zbekiston: Fan nashriyoti, 2008.

4. Qosimov B., O‘zbek adabiyoti tarixi. Toshkent, O‘zbekiston: O‘qituvchi nashriyoti, 2012.
5. Said Ahmad., Ufq. Toshkent, O‘zbekiston: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 2010.
6. Yo‘ldoshev M., Badiiy matn va uning lingvopoetik tahlili. Toshkent, O‘zbekiston: Universitet, 2015.